

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Jana Bureše
Občanské fórum v procesu tvorby českého stranického systému.

Práce předložena na Univerzitě Karlově v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, 297s.

V disertační práci, monografii „Občanské fórum v procesu tvorby českého stranického systému“ přibližuje její autor vznik, vývoj a zánik Občanského fóra jako společenského fenoménu formujícího zcela zásadním způsobem vývoj české společnosti v prvních měsících a letech po listopadu 1989. Práce je ohraničena na jedné straně 17. listopadem 1989, na druhé koncem února 1991, kdy dochází k rozpadu Občanského fóra.

Autor využil ve své práci relevantní literatury, především knihy Jiřího Suka „Labyrintem revoluce“, dále práce historika Jana Měchýře, sociologů Lubomíra Brokla, Jana Herzmana, Jiřího Večerníka a Petra Matějů. Daleko rozsáhlejší i vzhledem k zaměření publikace byla literatura z pera politologů: Jiřího Kunce, Vladimíry Dvořákové, L. Edwardse, A. Giddense, D. Rustova ad.

Pramennou základnu práce tvoří publikované edice dokumentů z archivu Občanského fóra, projevy politických představitelů, vzpomínky aktérů tehdejšího politického dění, novinové články a propagační a informační materiály Občanského fóra.

Autorova disertační práce je členěna do 8 kapitol řazených zde chronologicky a popisujících procesy vzniku a vývoje a nakonec rozpadu Občanského fóra z pohledu historického. I když jsou historické pasáže přesně a s nadhledem zpracované, cennější je (alespoň z hlediska oponenta) autorův přínos politologický. Jan Bureš je často s autoritami oboru ve shodě, v některých pasážích však dochází k vlastním a prohloubeným pohledům na jednotlivé problémy, které dále rozvíjí, jen namátkou s. 155, 156, 173, 177, 178, 184, 185 ad. Nutno poznamenat, že jde o originální analýzy a následné interpretace.

Za zvlášť vydařenou považuji celou 3. kapitolu této práce „Jednání OF se státní mocí z pohledu teorie tranzice“. Jak Jan Bureš v poznámce uvádí, jde o přepracovanou a doplněnou verzi článku publikovaného v časopise Politologická revue. Autor v této kapitole dochází, ve shodě s oponentem, k závěru, že se v Československu jednalo o přechod k demokracii v důsledku kolapsu starého režimu.

Snad jen v kapitole 3.4, resp. 3.4.1. „Příčiny politické změny režimu“ by stálo za zmínku či za zamyšlení narůstající rozkol uvnitř samotné KSČ, především mezi jednotlivými vrcholnými funkcionáři KSČ. Jan Bureš se logicky věnuje především státní správě, reprezentované zde tehdejším premiérem Ladislavem Adamcem, tedy té straně autoritářského režimu, která se vzniknuvším Občanským fórem vyjednávala u kulatých stolů, přičemž jako

jeden ze základních zdrojů informací slouží vzpomínky tehdejšího poradce premiéra Oskara Krejčího. Avšak až do samotného 17. listopadu byla státní správa a s jistými „drobnými výboji“ premiéra Ladislava Adamce stranickému vedení na všech úrovních podřízena.

Velmi zdařilá je část kapitoly 4 věnující se diskusím uvnitř OF o podobě kandidátních listin do prvních svobodných voleb. Autor velmi přehledně a barvitě líčí zájmy jednotlivých skupin, přičemž si všímá neschopnosti dosahovat v jednotlivých grémiích jednotného pohledu na základní cíle, kterých má být v transformačním období dosaženo. Bezesporu zajímavý a podnětný je autorův pohled na problematiku Ministerstva vnitra a otázku lustrací, především pak poslední podkapitoly, ve kterých Jan Bureš řeší složitý vztah OF ke KSČ a problematiku antikomunismu. Jde o čtení poučné nejen z dnes již historického pohledu, ale také z pohledu současného, tedy roku 2006, kdy jsou uvedená témata opětovně diskutována (zákaz KSČ) a kdy především před červnovými parlamentními volbami došlo k opětovnému vzednutí nové vlny antikomunismu, srovnatelnému snad právě s počátkem 90. let minulého století.

Velmi přehledně je autorem zpracována 5. kapitola věnující se volbám a analýze volebních výsledků z roku 1990 včetně připomenutí stále „bolavých“ míst, které tyto volby doprovázely (Bartoníčková aféra).

Poslední tři kapitoly Burešovy práce se věnují procesům vedoucím k rozpadu Občanského fóra. Autor zde řeší také otázky stranicství v klasickém parlamentním systému oproti hnutí nestraničského charakteru. Všímá si odlišných zájmů KC OF a regionálních zástupců tohoto hnutí.

Jan Bureš dochází, podle mého soudu, ke správnému hodnocení OF, jehož 1. fázi charakterizuje jako „protestní“, čemuž odpovídala i struktura, resp. „(ne)struktura“ hnutí. Charakter a politický styl OF měl pak podle autora až do prvních svobodných voleb výrazný vliv na podobu vznikajícího českého stranického systému, kdy OF hrálo především roli konstitutivní. V období po volbách v červnu 1990 pak nastává příklon občanů ke stranictví, na což musí reagovat i OF. Samotné volby v roce 1990 urychlily podle J. Bureše proces krystalizace politických proudů rodících se uvnitř OF, které vyvrcholily vytvořením dvou proudů: pravicového (liberálně/konzervativního) a centristického (sociálně orientovaného liberalismu).

Jak autor uvádí, není touto disertační prací téma jeho studia dané problematiky plně vyčerpáno. Jak J. Bureš v úvodu disertace zmínil, jeho první školitel Jiří Kunc, jehož památce je práce věnována, konstatoval, že jde o práci na celý život, nikoli na jednu disertaci. Jan Bureš má v plánu napsat komplexní studii o politických, ekonomických, sociálních a kulturních aspektech prvních let budování české demokracie. Přeji mu ke splnění tohoto

ambiciózního cíle mnoho úspěchů. Svoji disertační práci Jan Bureš přesvědčil, že je tohoto svého závazku rozhodně schopen dostát. Práci považuji po všech stránkách za zdařilou a přínosnou.

Ze všech uvedených důvodů **d o p o r u č u j i** předloženou disertační práci k obhajobě.

PaedDr., Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

V Praze, 31. 12. 2006